

PIERRE DUHOUR (1890-1968)

Euskaltzaindiko laguntzaille zen, 1966-an izendatua. Itzali da, 78 urte zituela.

Beskoitzen sortua, luzaz armadako mariñel ibilirik, Hazparnerat ezkondu zen. Hor bizi izan da geroztik. Alargundua aspaldi huntan, utzi ditu lau haur (seme bat eta iru alaba).

Eskualtzale porrokatua, 50 urtez anitz aldizkaritan eta anitz idatzi izan du. Bere lumez lagundu ditu bereziki: *Eskualduna*, *Herria*, *Gure Herria*, *Almanaka*, *San Frantses*, *Etxea*.

Liburu ttipi bat ere agertu izan du: *Erromako itzulia*.

Asko fedezale eta eskualtzale batasunetakoa zen. Pausatu da 1968-ko urtarrillaren 13-an.

P. Larzabal.

TORIBIO ECHEVARRIA IBARBIA (1887-1968)

Cacaras'en apirillaren 13,an il zan Toribio Echevarria, 1965-etik Euskaltzaindiaren laguntzaille zana.

Eibarren jaioa zan 1887-ko apirillaren 27-an. Autodidakta bazan ere jakinduriz ondo ornitua zan Toribio. Bere lenengo ogibidea grabadore izan zan damaskiñau lanetan. Ta, here ikastaroak buka gabeak ziranez, maillaz-mailla igoaz joan zan, Eibarko udaletzeko sekretaritzaz eramatezik, ALFA'ren sortzaille eta zuzendari (langilleen alkartasuneko kooperatiba bezala) izatezik Espaiñiako Campsa'ren buru izate-raiño. Orduko eibartar sozialisten buruetariko bat izan zan.

EUSKERA'n ikusi zuten argia, bere lanetarik, *Flexiones verbales de Eibar*, VIII-IX. 53/130 orrialdeetan (1963-64); eta, *Lexicón del euskera dialectal de Eibar*, X-XI, 1/658 or. (1965-66).

Euskeraz idatzitako lanak: *Ibiltarixanak* (Arrate'tikuen izketango alegiñak), bertsoz eta izlaurz, 495 orrialdeko liburua, Zarautz, 1967. Eta argitara gabea du bertatik kanpora gelditu ziran zenbait lan, *Ondakiñak* izenarekin aurtengo urtarrillean bildu zituanak egille berak (lan onen kopia bat nere eskuetan daukat). Biak Eibarko euskeraz idatziak.

Erderaz ere zenbait lan idatzi zituan. pentsaerak eta kritikak oiñarri dituala. Auek dira: *Metafisica a Urcola* (munduaren izateari buruz zituan iritziak), México, 1966. *La experiencia socialista en España, vista desde mi pueblo* (politikazko iritzi ta gertaeraz ornitua), México, 1966. *El Hijo del Hombre* (Nazaret'eko Jesus'en bizitza Ebanjalioak oiñarri arturik eta gaurko Kristautasunari aburuz), México, 1966. *Tres ensayos* (Del Trabajo, la Sabiduría y la Oración), México, 1967. Eta oiez gaiñera beste lan luze bat utzi du argitaratzeko, *Viaje al país de los recuerdos* izena duena, bi tomotan, bere gaztaroko istorioak eta esperientziak kontatzen dituana. Baditeke laister argitaratzea beste lanak argitara zituan Mexico'ko Impresiones Modernas, S. A. dalako etxeak.

Toribio, bai ideaz eta bai egintzaz, bere asmurik onenak eskeiñiaz igaro da mundutik. Tamalez, bere zartzarora erbesteraturik pasatu bear izan zuan, orrenbeste mai-

tatzen zuan Eibar'ko txokotik urruti, an bere bizia bukatu arte. Bere oroitzua emen zuanez, ilburukoan, *Ibiltarixanak* liburuaren irabaziak Eibar'ko ospitalerako utzi ditu. Azken borondatea ere olakoa izan du gizonak.

Bere bizitzaren berri zeatzagoak eta ugariagoak eman nituan EUSKERA, VIII-IX, 53/57 or., *Flexiones verbales de Eibar*'en presentazioan eta *Ibiltarixanak* liburuaren («El Diario Vasco», 28 de abril, San Sebastián, 1968), eta neronek *Toribio Etxe-*

Eriotza ondorengoak ikusi Carlos Santamaria'ren *Aspectos - Un viejo luchador* («El Diario Vasco», 28 de abril, San Sebastián, 1968), eta neronek *Toribio Etxebarria'ren berri beltza Caracas'tik* («Zeruko Argia» 270 zenbakia, loraillaren 5-ekoa, 1968).

Munduak ain urri ematen dituan gizonetariko onek damutu bearrezko gauza guxti izango zuan bere harnean, ta bai kontzientzia nunnai zabal eta lasai agertzekoa.

Erljio problemak bizi guztian kezkatu zuan gizon onek ez dakigu azken itziki jaso al izan duan, baiña zerurik bada an izango da iñor izatekoan.

J. San Martín.

RAMON MENENDEZ PIDAL (1869-1968)

1968-ko azaroaren 14-an hil zan Madrilen Ramón Menéndez Pidal jauna. Euskaltzain laguntzailea zen 1919-tik eta aurtengo otsaileko biltzarrean euskaltzain ohorezko izendatua.

Coruñan jaioa zen, 1869-ko epailaren 13-an. Filosofia eta Letrak estudiatu zituan Madrilen eta 1893 hartu zuen dotoradutza. 1899-tik katetratiku Madrilgo Unibersidadean. 1901-ean hartu zuen Jankide Real Academia Espainolak. Akademia honen zuzendari izendatu zen 1925-ean, eta bera hautatzen irauñ zuen 1936-ra arte. 1947-an berriz izendatu zen Akademia honen buru eta heriotzara arte irauñ du zuzendaritzan. 1916-an Academia de la Historiak bere elkargoan hartu zuen.

Jaso dituen saririk aipagarrienak ditugu: «Feltrinelli» 1952-an, «Juan March» literaturakoa 1956-an, «Balzan» 1964-an eta Lanaren urrezko medaila 1965-ean.

Bere idazlanak ugariak dira, liburutuan baditu ehundik gora idatziak. Bere liburutegia milak liburuekin aberastu zuen. 1914-an *Revista de Filología Española* sortu zuen eta bere inguruan bildu zituen garaiko hizkuntzalaririk entzutetsuenak, batez ere erromanistak.

Lanik aipagarrienen artekoak ditugu: *La leyenda de los infantes de Lara* (1896), *Crónicas generales de España* (1898), *Poema del Cid* (1908-1911), *Orígenes del español* (1926), *La España del Cid* (1929), *Los españoles en la Historia* (1947), *Los españoles en la Literatura* (1949), *Romancero hispánico* (1953), eta abar.

Beti izan zuen gure hizkuntzarentzat begirapen ona eta zenbait estudio ere eginak ditu han-hemen argitaratuak, beretarik hobereenkin bilduma bat osatu zuen *En torno a la lengua vasca* (1962) izenez. Baina liburu honez gainera batitu beste lan batzuek ere euskal kulturarentzat interesgarriak: *Roncesvalles, Vitoria y Las Casas, El idioma español en sus primeros tiempos, Toponimia prerrománica hispana*, eta abar. Beregaitik gure eskerrik hobereenak zor dizkiogu. G. B.

J. San Martín.